

Sygn. akt VU 389/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie :

Przewodniczący SSO Stanisław Pilarczyk

Protokolant Anna Sobańska

po rozpoznaniu w dniu 24 czerwca 2014 r. w Kaliszu

odwołania A. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 12 marca 2014 r. Nr (...)

w sprawie A. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o emeryturę

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 marca 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O., odmówił wnioskodawcy A. M. przyznania emerytury w niższym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach, gdyż zdaniem organu rentowego wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 roku nie udowodnił wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł wnioskodawca A. M., domagając się przyznania prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, gdyż jego zdaniem na dzień 1 stycznia 1999 roku udowodnił on 15 lat pracy w szczególnych warunkach jako spawacz. Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wnioskodawcy wniósł o jego oddalenie.

Sąd poczynił następujące ustalenia:

A. M. urodził się (...). Na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca udowodnił 26 lat, 4 miesiące i 25 dni okresów składkowych i nieskładkowych (okoliczność niesporna).

Od dnia 7 sierpnia 1972 roku do dnia 16 marca 1991 roku wnioskodawca A. M. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w (...)w K.. W świadectwie pracy ten pracodawca zaznaczył, iż wnioskodawca był zatrudniony jako ślusarz (dowód – świadectwo pracy wnioskodawcy z dnia 25 marca 1991 roku – akta emerytalne wnioskodawcy).

Z umowy o pracę z dnia 7 sierpnia 1972 roku pomiędzy wnioskodawcą a Spółdzielnią (...)w K. wynika, iż pracodawca powierzył A. M. pracę ślusarza (dowód – umowa o pracę – akta osobowe wnioskodawcy). Z kolejnej umowy o pracę z dnia 1 lipca 1973 roku pomiędzy wnioskodawcą A. M. a Spółdzielnią (...)w K. wynika, iż wnioskodawcy pracodawca

powierzył obowiązki ślusarza na produkcji (dowód – umowa o pracę z dnia 1 lipca 1973 roku – akta osobowe wnioskodawcy). W kolejnych umowach o pracę z dnia 15 września 1975 roku i z dnia 1 października 1978 roku, zawartych pomiędzy wnioskodawcą A. M. a Spółdzielnią (...), również wynika, iż pracodawca wnioskodawcy powierzył mu wykonywanie obowiązków ślusarza (dowód – umowa o pracę z dnia 15 września 1975 roku i od dnia 1 października 1978 roku (dowód – akta osobowe wnioskodawcy z (...)w K.).

Z kolejnych pism pracodawcy z dnia 1 października 1980 roku i z dnia 1 stycznia 1981 roku wynika, iż (...) powierzyła wnioskodawcy obowiązki ślusarza (dowód – pisma pracodawcy z dnia 1 października 1980 roku i z dnia 19 czerwca 1981 roku) . Również z dokumentów płacowych wnioskodawcy z dnia 1 sierpnia 1974 roku, 30 maja 1975 roku, 8 grudnia 1976 roku, 5 listopada 1981 roku, wynika, iż stanowisko pracy wnioskodawcy zostało określone jako ślusarz (dowód – pisma płacowe wnioskodawcy – akta osobowe wnioskodawcy). W kolejnych pismach z dnia 14 stycznia 1985 roku i z dnia 9 kwietnia 1987 roku pracodawca wnioskodawcy (...) powierzyła wnioskodawcy A. M. obowiązki ślusarza usługowego – spawacza, przy czym stanowisko spawacza zostało na powyższych dokumentach dopisane czerwonym długopisem (dowód – pisma Spółdzielni (...)do wnioskodawcy – akta osobowe wnioskodawcy). Kolejnym pismem z dnia 1 kwietnia 1988 roku pracodawca wnioskodawcy określił stanowisko wnioskodawcy jako ślusarz-brygadzysta (dowód – pismo Spółdzielni (...)do wnioskodawcy z dnia 1 kwietnia 1988 roku – akta osobowe wnioskodawcy).

Dopiero w umowach o pracę z dnia 1 lutego 1989 roku i z dnia 1 kwietnia 1989 roku pomiędzy wnioskodawcą A. M. a Spółdzielnią (...) i pisma tejże spółdzielni z dnia 7 listopada 1989 roku wynika, iż wnioskodawcy powierzono obowiązki spawacza-brygadzysty (dowód – umowy o pracę z dnia 1 lutego i 1 kwietnia 1989 roku oraz pismo Spółdzielni z dnia 7 listopada 1989 roku – akta osobowe wnioskodawcy).

Spółdzielnia (...) wydała również wnioskodawcy zaświadczenie wykonywania pracy zaliczonej do pierwszej kategorii zatrudnienia, z którego wynika, iż pracę spawacza wykonywał on dopiero od dnia 31 grudnia 1981 roku (dowód – zaświadczenie Spółdzielni (...) – akta osobowe wnioskodawcy).

Wnioskodawca A. M. ukończył w dniu 10 lipca 1973 roku kurs początkowy spawacza elektrycznego, zdobywając uprawnienia wykonywania zawodu spawacza (okoliczności niesporne – zaświadczenie ukończenia kursu, książeczka spawacza).

Czyniąc powyższe ustalenia faktyczne co do charakteru pracy wnioskodawcy w (...) w K.Sąd nie dał wiary zeznaniom wnioskodawcy oraz zeznaniom świadków E. K., Z. M. i R. P., którzy pracowali razem z wnioskodawcą w (...) w K., iż od 1973 roku do dnia 16 marca 1991 roku wnioskodawca w pełnym wymiarze czasu pracy i stale pracował jako spawacz, gdyż z dokumentacji pracowniczej, znajdującej się w aktach osobowych, wynika, iż najwcześniej od dnia 31 grudnia 1981 roku wnioskodawca wykonywał pracę spawacza, a wcześniej pracował jako ślusarz.

Prawo do wcześniejszej emerytury stanowi odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego i w związku z tym nie można poprzestać tylko na jego uprawdopodobnieniu, lecz musi zostać udowodnione, a temu służą dokumenty. Dlatego, w tej kategorii spraw podkreśla się, że już tylko zeznania świadków, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach.

W wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 3 kwietnia 2013 roku (III AUa 1284/12, Lex nr 1298930) podniesiono, iż „przepis § 2 ust. 2 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) ma znaczenie wyłącznie instrukcyjne, w tym sensie, że wskazuje na potrzebę zwrócenia uwagi na wiarygodność dowodów, wśród których w pierwszej kolejności należy dokonywać ustaleń w oparciu o jakąkolwiek miarodajną dokumentację. Dopiero w razie braku takiej możliwości należy skorzystać z dowodu z przesłuchania świadków. Innymi słowy choć w postępowaniu sądowym, opartym na zasadzie swobodnej oceny dowodów, nie obowiązują ograniczenia dowodowe, zawarte w przepisach rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 z późn. zm.). Jednak zauważyć należy, że w rozporządzeniu przewidziana została pewna hierarchia dowodów, którą sąd winien kierować się przy rozpoznawaniu sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych. W pierwszej kolejności, przy ustalaniu okresów zatrudnienia, winny

być uwzględniane dokumenty z przebiegu zatrudnienia – świadectwa pracy wystawione przez pracodawcę, umowy o pracę, angaże, legitymacje ubezpieczeniowe i inne dokumenty potwierdzające okresy ubezpieczenia. Dopiero, gdy dokumentacja pracownicza jest niepełna lub zawiera pewne rozbieżności, dopuszczalne jest posiłkowanie się zeznaniami świadków, ale jako dowodem uzupełniającym, potwierdzającym przebieg zatrudnienia. Nie jest natomiast dopuszczalne oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków, w sytuacji gdy z dokumentów wynikają okoliczności przeciwne”.

Podobny pogląd wyraził również Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 16 października 2013 roku (III AUa 211/13, Lex nr 1386117) podnosząc, iż „prawo do emerytury w obniżonym wieku stanowi odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego i w związku z tym nie można poprzestać tylko na uprawdopodobnieniu wykonywania pracy w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy, wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.), lecz musi zostać udowodnione, a temu służą m.in. dokumenty. Dlatego w tej kategorii spraw podkreśla się, że same zeznania świadków czy wnioskodawcy, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych, nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach”.

Również Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 20 września 2012 roku (III AUa 374/12, Lex nr 1223476) podkreślił, iż „prawo do wcześniejszej emerytury stanowi odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego i w związku z tym nie można poprzestać tylko na jego uprawdopodobnieniu, lecz musi zostać udowodnione, a temu służą dokumenty. Dlatego, w tej kategorii spraw podkreśla się, że już tylko zeznania świadków, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych, nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach. Nie jest dopuszczalne oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków w sytuacji, gdy z dokumentów wynikają okoliczności przeciwne”.

Sąd Okręgowy w całości podziela powyższe stanowisko przedstawione w cytowanych wyżej orzeczeniach.

Sąd zważył co następuje:

Zgodnie z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2009 roku, Nr 15, poz. 1227 ze zmianami) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego art. 32, jeżeli w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy tj. 1 stycznia 1999 roku osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze wymaganych w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn;

oraz

2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 tej ustawy.

Emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego, albo złożeniu wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym za pośrednictwem Zakładu na dochody budżetu państwa.

Zgodnie z art. 32 ust. 1 cytowanej ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ubezpieczonym, będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionym w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w niższym wieku emerytalnym niż określona z art. 27 pkt. 1.

Stosownie do treści art. 32 ust. 2 przytoczonej ustawy, dla celów ustalenia uprawnień do emerytury w obniżonym wieku, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy

pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości, lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Szczegółowe warunki uzyskania dochodzonego świadczenia reguluje rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, Nr 8, poz. 43, ze zmianami). Zgodnie z treścią § 1 ust. 1 tego rozporządzenia stosuje się je do pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w jego § 4 – 15, oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu, są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku (§ 2 ust. 1 powołanego rozporządzenia). Okresy pracy w powyższych okolicznościach stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2 cytowanego rozporządzenia). Według § 3 cytowanego rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudnienia”, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia. Zaś po myśli § 4 ust. 1 rozporządzenia pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn;
- ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonych mu prac. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2007 roku, III UK 27/07, OSNP z 2008 roku, nr 21-22, poz. 325; z dnia 19 września 2007 roku, III UK 38/07, OSNP z 2008 roku, nr 21-22, poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007 roku, III UK 66/07, Lex nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 roku, I UK 210/07, OSNP z 2009 roku, nr 5-6, poz. 75; z dnia 24 marca 2009 roku, I PK 194/08, Lex nr 528152). Podobne stanowisko zajmuje również Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 16 lutego 2012 roku (III AUa 1731/11, Lex nr 1129733) i w wyroku z dnia 9 lutego 2012 roku (III AUa 1682/11, Lex nr 110471).

Zgodnie z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Przepisy art. 6 k.c. znajdują zastosowanie w pełni w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, co oznacza, że ciężar udowodnienia, iż stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wnioskodawca w spornym okresie pracował w warunkach szkodliwych, spoczywa na nim (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2001 roku, II UKN 297/00, OSNP 2002/23/577; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2001 roku, II UKN 566/00, Lex nr 1214940; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 1997 roku, II UKN 417/97, OSNP 1998/21/638; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 22 lutego 2012 roku, III AUa 1734/11, Lex nr 1129735).

Podobny pogląd wyraził Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyrokach z dnia 21 marca 2013 roku (III AUa 1570/12, Lex nr 1298891) podnosząc, iż „przystępując do prowadzenia postępowania dowodowego pamiętać należy, że wszystkie obowiązki dowodowe w zakresie wykazania, że wykonywana praca w spornym okresie miała charakter pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) obciążają wnioskodawcę, a nie organ rentowy. To więc nie organ rentowy ma obowiązek wykazania, że praca

wykonywana przez wnioskodawczynię nie miała charakteru pracy w warunkach szczególnych, lecz wnioskodawczyni ma obowiązek udowodnić, że taki charakter miała”.

W orzecznictwie sądowym przyjęto również, iż o uprawnieniu do wcześniejszej emerytury decyduje spełnienie wszystkich warunków określonych w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a nie przekonanie pracownika, że praca była wykonywana w szczególnych charakterze lub warunkach (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 2010 roku, II UK 140/10, Lex nr 786382). W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2011 roku (I UK 393/10, Lex nr 950426) podniesiono, iż prawo do emerytury w wieku niższym od powszechnego z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy z 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo.

Podobny pogląd wyraził również Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 24 maja 2013 roku (III AUa 26/13, Lex nr 1388949) podnosząc, iż „wykonywanie pracy w szczególnych warunkach nie może zostać tylko uprawdopodobnione, ale musi zostać wykazane w sposób niezbity i nie budzący jakichkolwiek wątpliwości. Dokonując oceny materiału dowodowego sprawy trzeba mieć na uwadze, że zaliczenie nieudokumentowanych okresów składkowych do uprawnień lub wzrostu świadczeń emerytalno-rentowych wymaga zawsze dowodów nie budzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych”.

W niniejszej sprawie zebrany materiał dowodowy pozwala co najwyżej przyjąć, iż wnioskodawca od dnia 31 grudnia 1981 roku do dnia 16 marca 1991 roku pracował w pełnym wymiarze i stale jako spawacz, a jest to praca w szczególnych warunkach, o której mowa w wykazie A, dział XIV poz. 12 załącznika do cytowanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku, a taki okres pracy nie daje wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Tak więc, skoro wnioskodawca nie udowodnił wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach do dnia 1 stycznia 1999 roku, zgodnie z art. 6 k.c. ponosi on ujemne skutki prawne tego faktu.

Nieudowadniając 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach wnioskodawca nie udowodnił więc jednej z podstawowych przesłanek do przyznania emerytury w niższym wieku emerytalnym, a więc zaskarżona decyzja organu rentowego odpowiadała prawu, a odwołanie wnioskodawcy, jako niezasadne, zgodnie z art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., podlegało oddaleniu, co znalazło odzwierciedlenie w wyroku.